

„Purim Katan” („Purimul Mic”) [anul 5779]

Other פורים

- פורים is not the only time Jews were saved from destruction
- Jews all over the world have experienced small purims
- In Hebrew this is called פורים קטן
- One famous פורים קטן - the Wintz Purim - involved the community of Frankfurt
 - In 1614, Jews were driven from the city by an angry mob led by Wintz Fettmilch
 - The emperor intervened and Fettmilch was executed
 - The Jews returned to the city
- Another פורים קטן involves the Heller family of Prague
 - To this day, members of this family gather on the first of אדר to remember how Yom Tov Heller, the rabbi of Prague, was saved from death in 1629

Dacă apăsați pe rubrica “Calendar” în acest site sau vă uitați în orice calendar evreiesc, veți vedea că, în ziua de marți a săptămânii viitoare este consemnată o sărbătoare: Purim Katan, pe data de 14 Adar Unu al calendarului evreiesc. Ce înseamnă această sărbătoare puțin cunoscută de marea majoritate a credincioșilor și supranumită „Purimul mic” ?

„Purim Katan” este un ritual care se îndeplinește numai în anii bisecți. Din cauza asta nu l-ați putut găsi nici în anul trecut și nu îl veți putea găsi nici în anul viitor, care sunt, amândoi ani simpli, adică nu ani bisecți. În calendarul evreiesc, într-un an bisect se adaugă nu o zi, ci o lună întreagă. Asta se repetă în fiecare ciclu de 19 ani de câte șapte ori, o dată la fiecare doi ani sau la fiecare trei ani. Luna se adaugă spre sfârșitul anului, care în calendarul biblic (din Tora) este Adar, luna Nisan, în care este Pesah, fiind prima lună. Adăugarea lunii nu se face la sfârșitul anului, cum ne putem aștepta, ci se adaugă la penultima lună, iar luna de Adar Unu este cea adăugată. Din cauza asta toate sărbătorile și evenimentele care s-au petrecut în luna Adar se menționează în Adar Șeni (Doi), cum ar fi Zain 7 Adar (ziua morții lui Moșe) sau Purim.

În acești ani s-a împământenit un ritual având mai ales rolul de a aminti în prima lună de Adar că fix peste o lună va avea loc sărbătoarea de Purim. În această zi, precum în zilele de sărbători “se adaugă veselie”, astfel că nu este voie să postim, iar pe parcursul zilei nu se spun rugăciuni de Taanit. Aceste prevederi se bazează pe una dintre opiniile exprimate în Talmud (de exemplu în Yerușalmi, tractatul Megila 81:5), potrivit căreia prima oară minunea de Purim a fost într-un an bisect și s-a sărbătorit în primul Adar. Până la urmă, varianta care s-a admis este de luna de Adar Doi, după cum se sărbătorește astăzi.

Despre Purim Katan noi auzim pentru prima dată de la marele rabin - Înțeleptul Maharil (Germania sec. 14-15). Alt mare nume de rabin, Rama (Moșe Isserles, Polonia, sec. 16) care a scris Șulhan Aruch în variantă Așkenaz, spune că trebuie să se dea o masă de sărbătoare, ca să fie multă veselie. Astăzi, nu prea se mai ține acest ritual, în afară de unii Hasidim și Habad.

Cele trei săptămâni, „zilele între strâmtorări” -

ימי בין המצרים iemei bein hametarim [anul 5783]

Aceste zile sunt în amintirea celor trei săptămâni între 17 Tamuz, ziua în care s-a produs breșa în zidul Ierusalimului ca urmare a asediului armatei romane în frunte cu Titus în anul 70 e.n. și până la 9 Av, ziua în care au fost distruse ambele temple. Aceste zile simbolizează zile de necaz mare înaintea distrugerii celor două temple. Ele sunt zile cu obiceiuri de doliu care se agravează cu cât se apropie 9 Av. În aceste trei Șabatot se citesc în sinagogă haftarot speciale numite „cele trei de catastrofă” תלתא דפורענותא. După 9 Av vor veni „cele șapte de consolare” שבע דנחמתא. Cele 21 de zile între 17 Tamuz și 9 Av se numesc „zilele între strâmtorări” pe baza versetului din cartea de Plângeri 1:3: „Toți urmăritorii lui l-au ajuns între strâmtorări”.

Obiceiuri

De-a lungul anilor obiceiurile următoare au fost adoptate de majoritatea grupurilor de evrei:

- Este interzis tunsul. Evreii așkenazi și cei din Africa de nord nu se tund și nu se bărbieresc.
- Sunt interzise căsătoriile.
- Nu se ascultă muzică și bineînțeles nu se dansează.
- Nu se spune binecuvântarea de „șeheheyanu”. Unii au permis să se spună dacă este un „brit mila”, ברית מילה sau „pidyon haben” פדיון הבן, iar alții de Șabat.

Cele nouă zile

Cele nouă zile încep de la Roș Hodeș Av (1 al lunii Av) și se termină la ieșirea din ziua de 9 Av. Despre aceste zile scrie în Talmud „Din momentul în care a intrat luna Av, reducem veselie” (tractatul Taanit 26;b) *mișenihnas av memaatim besimha* משכנס אב ממעטים בשמחה.

- Reducerea veseliei și a comerțului. În aceste zile este interzisă construirea clădirilor pentru veselii sau educație, inclusiv zugrăvirea sau repararea locuinței, dacă problema nu este urgentă. Este interzis să negociezi pentru lucruri care te înveselesc, ca cumpărături de mobile noi sau de haine noi, decât dacă este o nevoie urgentă.
- Duș. Unii așkenazi nu se spală deloc în aceste nouă zile. Alții nu se spală din plăcere. De exemplu cu apă rece și nu caldă.
- Haine noi sau spălate și mai ales pantofi noi. Mai ales așkenazii nu pun acest fel de haine și pantofi, chiar dacă au fost cumpărate mai înainte.
- Interdicția de a mânca carne și a consuma vin. Nu se mănâncă și nu se bea vin și nici măcar suc de struguri.

Săptămâna în care cade 9 Av

Aceasta este săptămâna care începe de la ieșirea din Șabatul de dinaintea lui 9 Av, numit și „Șabat Hazon” שבת חזון, după haftara, până la 10 Av, ora 24.00.

În aceste zile sunt interzise tunsoarea și spălarea hainelor tuturor evreilor, chiar și cei care nu țineau aceste

obiceiuri până atunci. Când 9 Av cade de Şabat şi se amână pe duminică, unii afirmă că trebuie respectată regula o întreagă săptămână, pe când alţii susţin că nu trebuie. Aşa atât în Talmudul din Ieruşalaim cât şi în Şulhan Aruch, turul (vol.) Orah Haiim apar aceste păreri contradictorii legate de ceea ce este numită „săptămâna în care cade” *şavua şehal bo* שבוע שחל בו.

Tişa BeAv (9 Av)

Este o zi de post sever în amintirea distrugerii celor două temple: primul în anul 586 î.e.n. de către babiloneni, iar al doilea în 70 e.n. de romani. 9 Av este ziua cea mai cruntă de doliu al poporului evreu şi cea mai gravă din cele patru posturi în amintirea căderii celor două temple.

În Talmud este explicat cum s-au unificat toate zilele de distrugere care apar în surse, 7 Av şi 10 Av la o singură zi – 9 Av.

Acest post, împreună cu postul de Iom Kipur sunt singurele în care se țin cele cinci „torturi”: mâncare şi băutură, spălatul, unsul şi frizura, încălţarea pantofilor şi acte intime între persoane. Aceasta este singura zi din an în care este interzisă învăţătura Toraei (unii o țin până la ora prânzului), în afară de fragmente de doliu şi tristeţe. Acesta este singurul post care poate să țină până la 25 de ore şi jumătate.

10 Av

În cartea lui Ieremia 52:12-13 scrie: „Şi în luna a cincea, în ziua a zecea a lunii ... a venit la Ierusalim Nebuzaradan, şeful gărzii personale ... El a ars casa lui Adonai, casa regelui şi toate casele din Ierusalim”. Într-o Braită (învăţătură) din Talmud, tractatul Taanit 29:a scrie: „Pe nouă a lunii, spre seară, au aprins focul în templu, care a ars toată noaptea şi a doua zi de 10 Av”. În Talmud apar şi spusele lui Rabi Iohanān: „Dacă nu trăiam în aceea generaţie, aş fi stabilit-o pe zece, fiindcă marea parte a templului a ars atunci”.

În Talmudul din Ieruşalaim ni se povesteşte că erau amoraîm (înţelepţi) care posteau şi de 9 şi de 10. Însă mai târziu înţelepţii au stabilit că s-au epuizat forţele poporului la asemenea sacrificii şi au stabilit doar ziua a nouă ca post extrem de sever. Este obicei de a continua alte semne de doliu şi în a zecea zi. Aşkenazi le continuă doar până la miezul nopţii. Când 9 Av cade de Şabat şi postul se amână pe duminică, nu se mai continuă a doua zi fiindcă 10 Av s-a terminat deja.

Obiceiul de a termina învăţătura unui tractat din Talmud

Unele grupuri de hasidim, numite hasiduiot, obișnuiesc să aspire să termine învăţătura al unui tractat din Talmud în aceste nouă zile. Acest obicei a fost iniţiat pentru prima oară de hasidimii din Habad. Ei au ocazia să se bucure în aceste zile triste, acest fapt fiind o veselie de miţva, fiindcă terminarea unui tractat este unul din cele mai importante miţvoturi pentru ei.

Iom Ieruşalayim : Diferitele nume ale oraşului Ieruşalaim (Ierusalim) în Tanach (Vechiul Testament) יום ירושלים [anul 5779]

Ziua eliberării Ierusalaimului în războiul de șase zile din 1967 cade întotdeauna în apropiere de Șabat când se citește în sinagogi pericopa Behukotai. Această coincidență face din lectura pericopei o barieră istorică în calea uitării minunilor care s-au întâmplat pe parcursul acestui scurt, dar plin de consecințe război (Levitic 26:7-8):

„Și îi veți goni pe vrăjmașii voștri și vor cădea în fața voastră răpuși de sabie. Cinci din voi vor goni o sută și o sută vor goni zece mii”

Nu există nimic mai interesant și instructiv decât să ne ocupăm, de data asta din perspectivă etimologică și geografică, de orașul nostru sfânt, în speță despre numele orașului Ierușalayim în Tanach. Nu vom vorbi aici despre toate expresiile frumoase care sunt atribuite orașului, ci de numele cele mai cunoscute a orașului.

Şalem שָׁלֵם

Ierușalaimul este amintit pentru prima dată în Tanach în Geneza 14:18:

„Și Malkițedek regele Şalem-ului a scos pâine și vin...”

Sunt foarte multe indicii care să dovedească identificarea orașului Şalem cu Ierușalayim. Vom da numai câteva. Malkițedek, regele Şalemului, este același cu „Adoni Țedek, regele Ierusalaimului (Ierusalim)” אֲדֹנִי צִדְקַּ מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם din Iehoșua/Iosua 10:1. Alt indiciu este „valea regelui” din Geneza 14 versetul 17. Aceeași expresie „emek hamelech” עֵמֶק הַמֶּלֶךְ o găsim mult mai târziu în 2Samuel 18:18:

„Când era încă în viață Avșalom și- ridicat un stâlp (monument, mormânt) care se afla în Valea Regelui ... și l-a numit lad (monument) Avșalom până în ziua de azi”.

Oricine cunoaște monumentul numit lad Avșalom יֵד אַבְשָׁלוֹם aflat pe valea râului Kidron, nu departe de grădina Gethsimani și în apropierea dealului măslinilor, trebuie să înțeleagă că ăsta nu este adevăratul mormânt a lui Avșalom, ci un monument din perioada de sfârșit al celui de- al doilea Templu. Iad Avșalom, despre care citim în cartea lui Şmuel/Samuel, se afla probabil la nord de râul Kidron și de monumentul actual într-un loc care este identificat ca Emek Hamelech, fiind pe drumul de atunci înspre Marea Moartă. Identificarea greșită, pe care o fac unii, vine din neînțelegerea exactă a cuvântului emek (vale) în ebraica biblică. De obicei noi înțelegem cuvântul emek ca „vale”, dar adevărul este că el înseamnă un platou drept care poate fi și înalt. Identificarea orașului Şalem cu Ierușalayim este foarte veche și o găsim deja în Psalmul 76:3: „Și Templul Său este în Şalem și locuința Lui în Țion”. Bine înțeles că este vorba despre David. Însă este clar că orașul era deja pe vremea lui Avraham un oraș regal, adică o capitală.

Ierușalayim יְרוּשָׁלַיִם

Ăsta este numele normal și cunoscut al orașului și apare în Tanach de mai mult de 660 de ori, aproape întotdeauna scris fără un lod pe sufixul -im la sfârșit, dar și de multe ori cu un lod, dar întotdeauna exprimat Ierușalayim. Și forma gramaticală a cuvântului și originea ei sunt foarte greu de explicat. Este clar că forma gramaticală este un fel de dual, cum este lomaim de la lom care înseamnă 2 zile. Ceea ce este clar că forma asta pare numai a fi dual și că ea era foarte populară în nume de țări, de exemplu Mițrayim מִצְרַיִם, Egipt. Originea și sensul cuvântului sunt și mai greu de explicat așa că nu ne vom încurca în explicații lingvistice.

Cuvântul apare în multe documente exterioare de Tanach, de exemplu cel mai vechi document este din secolul 14 î.e.n. din table provenite din Canaan găsite într-o arhivă în Egipt la El Amarna și scrise în limba Babiloniană (lingua franca, internațională, a vremii) sub forma de "urusalim". În anale asiriene ale regelui Sanherib apare sub forma de "ursalimmu". Tot din aceeași perioadă datează și primul document scris în ebraică veche pe un perete într-o peșteră de înmormântare din Lachiș, în sudul Israelului. Din toate dovezile reiese că exprimarea acestui nume era pe aceea vreme, a regelui Hizkiya, adică Ezechia, **iurușalim**.

Sunt foarte multe teorii despre etimologia acestui cuvânt. Astăzi este acceptat că cuvântul provine din două părți; *ieru* – *șalem*. A doua parte este mai ușor de explicat și anume este vorba despre numele unui zeu Canaanian foarte celebru numit Șalem. În Canaan ca și în alte zone a lumii antice era obișnuit să se dea localităților nume de zei. Cât privește prima parte, explicația este cu mult mai complicată. *Ieru* vine probabil de la rădăcina IRA ירה, care înseamnă a arunca, a azvârli și mai are un sens secundar de a întemeia, a înființa. De aici deducem că prima parte înseamnă „a înființat” și a doua Șalem, adică „Șalem (zeul) a înființat. Dar să nu uităm că s-a dovedit deja cât de greu este să descifrăm sensul numelor antice.

Remarcabil este belșugul de midrașim despre numele acestui oraș, nume care după cum am spus deja nu apare deloc în Tora decât ca o aluzie sub forma de Șalem. Identificarea acestui nume cu Ierușalayim ne este dată deja în Tehilim/Psalmi 76:2. Alt midraș foarte vechi identifică numele Ierușalayim cu Ir Șalom עיר שלום, adică orașul păcii (Psalmi 122:6). Identificarea aceasta o găsim în multe versete din Tanach, de exemplu Isaia 52:7, Isaia 66:10-12, Tehilim/Psalmi 128:5-6, Ieremia 33; 6-10).

Un alt midraș foarte renumit este în Midraș Bereșit Raba 56:16 și care se bazează pe versetul „Și Avraham a dat numele locului acela Adonai-Yir'e יראה 'ה, adică va vedea, va avea grijă” (Bereșit/Geneza 22:14), făcând o combinație cu Șalem din versetul 14:18. Rezultatul este Yir'e -Șalom care în ebraică devine ușor Ierușalem și apoi Ierușalayim.

levus יבוס

Numele principal al orașului din perioada de colonizare התנחלות *hitnahalut* și până la cucerirea orașului de către David era levus sau Ir Hayevusi עיר היבוס, adică orașul denumire preluată de la numele poporului care o locuia. Acest popor era în țară și înaintea cuceririi și după. În Iehoșua/Iosua și Șoftim/Judecători orașul apare de cinci ori sub numele de Ir Halevusi. În lista orașelor din tribul Binyamin de la sfârșitul capitolului 18 din Iehoșua/Iosua apar 26 de orașe, Ierușalaimul fiind pe locul 24, sub numele de "Halevusi". În liste de mai târziu orașul trece pe locul întâi, mai ales după cucerirea lui de David.

Ṭiyon צִיּוֹן

Numele ăsta, mai mult ca oricare, înseamnă pentru fiecare evreu expresia de dor și dorință, râvnire עֲרָנָה *erga* pentru țară și oraș, începând de la profeți și până la fiecare astăzi. Cuvântul apare de 154 de ori în Tanach. Pentru prima oară în Samuel 5:7 despre cucerirea orașului de David. În conotație prozaică cuvântul apare încă o singură dată în Regi. În rest cuvântul este în conotație poetică, mult în Psalmi și la unii profeți. La Isaia și Ieremia de multe ori pe când la Ezechiel nici odată. La cei 12 profeți mici, la 6 apare și la 6 niciodată.

Originea și forma gramaticală a cuvântului sunt foarte dificile și nu vom vorbi aici despre ele. Vom spune numai că sufixul *-on* se găsește în multe nume de orașe în Tanach, cum ar fi de exemplu Hev**ron**.

Alte nume

Mai sunt câteva nume ale orașului în Tanach. De exemplu **Ṭedek (dreptate) צֶדֶק** de la numele regelui Malkiṭedek. Găsim numele acesta și la Ieșaya/Isaia (capitolul 1) și la Ieremia (22:13) și în alte părți.

Un alt nume în Tanach este **Kodeș (sfânt) קודש** mult la Ieșaya/Isaia și în alte părți în proză de exemplu Neemia 11:1: „Să stai în Ierușalayim, orașul sfânt” לשבת בירושלים עיר הקדש „*Laševet birușalayim ir hakodeș*”. Interesant este că și în arabă apare acest nume Alquds după secolul al 10 (după ce s-a mai numit și Ilia din limba latină) dar și numele amintite mai sus. Alquds este și numele folosit astăzi. În araba mai veche nu apare sub numele de astăzi,

ci ca "bet almaqdis", adică "Casa Templului". De asemenea, un geograf arab din secolul 13 scrie numele oraşului - "Urişalim".

Noi vom încheia cu ceea ce trebuie să nu uite fiecare evreu, zi de zi, din vorbele poetului Psalmi 137:5:

אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי

Im eşchaheh Ieruşalayim tişcah iemini

Dacă te voi uita, Ierusalime, să mi se usuce dreapta

Luna Av - „Din momentul în care intră Av, se împutinează veselia” משכנס אב, ממעטין בשמחה [anul 5785]

Luna Av este luna a cincea după calendarul biblic și a unsprezecea după calendarul talmudic. Ea conține întotdeauna 30 de zile, adică este lună „plină”. Roș Hodeș (prima zi) poate să cadă luni, miercuri, vineri sau de Șabat.

Zodiacul lunii este leul care este legat în tradiția evreiască de binecuvântarea lui Balaam „Priviți poporul, se înalță precum o leoaică și ca un leu se scoală” (Numerele 23:24). Acest verset este un indiciu care spune că poporul evreu se va ridica din dezastrul distrugerii Templului și va înainta către *gheula* – eliberare.

Originea numelui ca toate celelalte nume de luni aduse de evrei la reîntoarcerea lor din exilul babilonean este de la cuvântul din limba babiloneană *abu*, care înseamnă „ramuri”. Se presupune că în luna aceasta se adunau ramuri pentru nevoi diferite. O altă presupunere este că poate originea cuvântului este din aceeași formă cu sensul de „foc”, deoarece această lună este în zonă, extrem de caldă.

După tradiția evreiască numele acesta este legat de faptul că în ciuda nenorocirilor pe care le-au suferit evreii, Domnul Dumnezeu va avea milă de poporul Său așa cum are milă un părinte-tată Av, adică „tată” de copiii săi. De

aceea, evreii obișnuiesc să adauge numele de *Menahem*, adică „consolator” și numesc luna Menahem-Av. Există în Talmud încă o legendă în care se povestește despre nașterea lui Mesia în luna aceasta. Iată încă un argument pentru numele lărgit de Menahem-Av.

În Mișna, tractatul Taanit 4:6 scrie: „Din momentul în care intră Av, se împuținează veselia” משנכנס אב, ממעטין בשמחה. Această tradiție este datorită zilelor dintre Roș Hodeș Av (prima zi a lunii) și 9 Av, ziua distrugerii celor două Temple, exilării din Spania în 1492 și altor nenorociri care s-au revărsat asupra poporului evreu de-a lungul anilor.

Evenimente semnificative

- De la 17 Tamuz până la 9 Av sunt cele trei săptămâni denumite „zilele între strâmtorări” în care se practică obiceiuri de doliu.
- De la Roș Hodeș Av (prima zi) până la 9 Av se aspresc obiceiurile de doliu, între altele nu se mănâncă carne și nu se bea vin.
- Șabatul pericopei Devarim, care cade înaintea zilei de 9 Av, este numit Șabat Hazon, după numele Haftaraei.
- Postul de 9 Av – Tișa BeAv – o zi de supliciu în amintirea distrugerii celor două Temple și al altor nenorociri care au venit asupra poporului evreu.
- Șabatul pericopei Vaethanan de după 9 Av, este denumit Șabat Nahamu, după numele hafranei.
- Tu BeAv, 15 a lunii Av – un fel de „zi a dragostei”, în care în perioada biblică și talmudică fetele ieșeau în vii, iar băieții veneau să-și cunoască viitoarele mirese. Astăzi a devenit un fel de „zi a dragostei” în care se organizează extrem de multe nunți.

אלול - חודש - luna milei și a iertări [anul 5780] הרחמים והסליחות

Zilele acestea începe luna Elul, ultima lună din calendarul evreiesc. În această lună se fac pregătiri pentru anul nou care va începe luna viitoare, luna Tișrei.. Pe parcursul lunii, fiecare evreu își face o introspecție, o autoobservare חשבון נפש. Noi analizăm evenimentele care ni s-au întâmplat în ultimul an, pentru ca să ne pregătim pentru cele „Zece zile groaznice” ימי תשובה cu care începe anul între Roș Hașana și Iom Kippur.

Ce evenimente s-au petrecut de luna Elul?

Luna Elul este la evrei o lună de iertare și căință.

Cel mai semnificativ eveniment care s-a petrecut în această lună, a fost de Roș Hodeș Elul când Moșe Rabenu s-a

urcat pentru a doua oară pe Muntele Sinai ca să primească cel de al doilea rând de table cu cele zece porunci. Aceasta, după ce el a spart primele table când a coborât prima oară de pe munte văzând vițelul de aur pe care poporul l-a creat. Și de această dată a rămas sus pe munte 40 de zile, de la Roș Hodeș Elul și până la Iom Kipur, adică exact perioada pe care noi o remarcăm ca luna de iertare și pe urmă cele zece zile de „căință”.

Ce facem de luna Elul?

- **Se suflă în șofar שופר** (vezi la rubrica termeni). În fiecare zi ale acestei luni obișnuiesc evreii să sufle în șofar, în afară de Șabat și Erev Roș Hașana. Așkenazii o fac imediat după rugăciunea de Șaharit, iar Sefaradimii după Kadișul de la Slihot. Și sunetul de șofar este menit să ne apropie de iertare și căință.

În midrașul „Pirkei de Rabi Eliezer, cap. 46 scrie: „Au spus înțelepții: În Roș Hodeș Elul i-a spus Hakadoș Baruch Hu lui Moise „Sue-te la mine pe munte” (Deuteronom 10:1) și au suflat în șofar în toată tabăra ca să se știe că Moise s-a suit pe munte, ca nu cumva să cadă din nou în idolatrie, cum s-a întâmplat înainte. Și Hakadoș Baruch Hu s-a ridicat în aceeași zi la sunetul șofarului, după cum scrie „Domnul s-a suit în cântec de triumf, Domnul în sunetul șofarului” (Psalmi 47:5). De aceea au stabilit înțelepții să se sufle în *șofar* de Roș Hodeș Elul”. Mai târziu acest obicei s-a extins pe toată luna.

- **Se spun Slihot סליחות**. Acest obicei a început să fie ținut din vremea Gheonimilor (în jurul trecerii de la primul mileniu la al doilea). Aceste Slihot sunt rugăciuni, de obicei *piyutim*, adică poezii religioase, care sunt menite ca să ne apropie sufletește de căință da să-i cerem lui Kadoș Baruch Hu să ne admită reîntoarcerea pe drumul cel bun al vieții. Acest lucru se bazează pe spusele profeților care pe vremuri de nenorocire și suferință chemau poporul să se adune și să-l implore pe Hakadoș Baruch Hu, să aibă milă de ei și să-i salveze: „Sunați din *șofar* în Sion, postiți, anunțați o adunare solemnă! ... Să plângă cohanimii, slujitorii lui Adonai, între pridvor și altar și să zică, cruță Adonai pe poporul tău și nu da batjocurii moștenirea ta ca să-i stăpânească națiunile ... Atunci Adonai va fi plin de râvnă pentru țara lui și va avea milă de poporul său” (Ioel 2:15-18).

Așkenazii spun *slihot* în ultima săptămână înainte de Roș Hașana, începând de Șabat seara cu condiția să fie 4 zile continuu. Dacă Roș Hașana cade Marți sau Miercuri, ele încep cu o săptămână înainte și țin o săptămână și jumătate. Sfaradimii spun toată luna Elul. Cea mai bună oră de spus **slihot** este în zori, la sfârșitul nopții. Este permis de spus *slihot* și la miezul nopții la ora 12.00. Unii rabini au autorizat să se spună deja la ora zece seara.

- La rugăciunile de Șaharit și Minha se adaugă citirea psalmului 27.
- Această lună este cea mai potrivită pentru controlarea tfilinului și a mezuzaei.
- Începem să ne urăm un an bun:

Ktiva vehatima tova (scriere și sigilare bună)

כתיבה וחתימה טובה

Luna Iyyar - O lună sub semnul „Eu sunt Domnul, tămăduitorul tău” (Exodul 15:26) [anul

5785]

Luna Iyyar este cea de a doua lună după calendarul biblic și luna a opta după calendarul talmudic pe care noi îl folosim astăzi. Luna fiind întotdeauna în toiul primăverii este considerată, după Cabala, ca luna luminii și a strălucirii, în care ne apare „lumina ascunsă”.

Luna este o lună „lipsă”, adică scurtă și incompletă, având doar 29 de zile. Prima zi, 1 Iyyar, poate cădea în următoarele zile ale săptămânii: luni, marți, joi și Șabat. Zodiacul lunii este Taur.

Numele lunii

Numele de Iyyar este numele din limba akkadiană adusă de exilații din Babilon și poate chiar de babilonieni însuși când ei au cucerit Iudeea și mai târziu Ierusalimul. Cuvântul în akkadiană este *ayyāru* care înseamnă „lumină”.

În Tora numele lunii este „luna a doua”. Dar în profeți mai apare un nume: „... În luna *zīv*, Solomon a început construirea Templului Domnului” (1Regi 6:1, apare și în versetul 37)). Unii susțin că aceasta ar fi numele fenician al lunii Iyyar, deoarece Solomon a construit cu colaborarea fenicienilor, regelui Tirului (Țor). Mulți alții cred că este și un nume ebraic, ca și *bul* din versetul 37.

Mai este un nume care apare în calendarul din Ghezer (vezi articolul cu același nume din site-ul „Studii ebraice”), care este un calendar agricol: *Yarhu Kṭir Seorim* ירחו קצר שערים, adică „luna secerișului orzului”.

Beneficiile lunii

În tradiția evreiască, luna Iyyar este o lună de însănătoșire și de vindecare, o lună care este în stare să ne vindece. De unde această tradiție?

În primul rând, luna aceasta este sub semnul celor trei cuvinte din Exodul 15:26, care se repetă și în Deuteronomul: „Dacă ascuți atent de glasul Domnului, Dumnezeuul tău, și faci ce este drept în ochii Lui și pleci urechea la poruncile Lui și păstrezi toate legile Lui, niciuna dintre bolile pe care le-am adus în Egipt n-o voi aduce asupra ta, căci Eu sunt Domnul, tămăduitorul tău”.

În originalul ebraic, ultimele trei cuvinte sunt אני ה' רופאך, **Ani Adonai Rofeha** – când *Adonai* se scrie cu patru litere H-V-Y-H, fiecare literă reprezintă numele Domnului. Reiese că abreviația celor trei cuvinte este IYR, adică *Iyar*. De aceea tradiția spune că cele trei cuvinte reprezintă luna și beneficiile lunii. De aceea este important să ne rugăm mult pentru sănătate în această lună.

Una dintre midrașuri adaugă la acesta, spunându-ne că aceste cuvinte au fost grăite de Domnul imediat după prima minune după ieșire, ruperea mării și a cântării – minunea de la Mara unde evreii au băut apă. Acest eveniment s-a petrecut a doua lună după ieșirea din Egipt, luna Iyyar. Luna aceasta a fost luna purificării poporului evreu. Midrașul ne povestește că în Egipt evreii au avut 49 de impurități și erau pe cale s-o primească și pe a cincizecea, după care nu mai există vindecare. Însă Domnul i-a scos în ultima clipă, înainte de teribila contaminare. De aceea, această lună, de la scăparea de urmărirea egiptenilor până la primirea Torei pe 6 Sivan, este o lună a purificării înainte de purificarea fiecăruia în fața Muntelui Sinai.

În afară de asta, în luna Iyyar se sărbătorește Pesah Șeni, cel de al doilea Pesah pentru cei care din motive întemeiate nu au reușit să sărbătorească la timp, în luna Nisan. Așa că trebuie ca oamenii să se pregătească

pentru acest eveniment (vezi articol pe site-ul „Studii ebraice”).

Evenimente majore

Nu sunt sărbători majore în această lună. În ea, în întregime, se ține numărătoarea de Omer, care este una din cele două perioade de doliu ale anului.

Pe 15 ale lunii este Pesah Șeni, care se ține extrem de rar, doar în situații extreme, cum a fost după capitularea statului nazist în 1945, care s-a petrecut tot luna aceasta, pentru evreii care nu au apucat să țină în anul acela Pesahul la timp.

Sărbătoarea de Lag BaOmer, a treizecea și treia zi a numărătorii cade în această lună – este o zi de sărbătoare și de veselie în care se amintesc diferite întâmplări din istoria poporului Israel.

În această lună, sunt și câteva evenimente actuale. În primul rând, în ziua a patra a lunii este Ziua Comemorării celor căzuți pentru securitatea țării, iar în a cincea zi a lunii cade Iom HaAțmaut, Ziua Independenței Statului Israel din 1948. În această lună, pe data de 28 a lunii sărbătorim Ziua Ierusalimului, în memoria eliberării orașului în 1967.

(Despre toate aceste evenimente sunt articole pe site-ul „Studii ebraice”).

Iar noi, să ne întărim în această lună rugăciunile pentru sănătate și prosperitate, pentru ca ea să ne aducă această binecuvântare

Luna Nisan - חודש ניסן luna primăverii [anul 5783]

Luna Nisan este prima lună a anului după calendarul biblic și este luna a șaptea după calendarul talmudic, care este în vigoare și astăzi. Această lună cade întotdeauna la începutul primăverii. Ea are 30 de zile, iar prima zi poate să cadă numai duminică, marți, joi sau de Șabat.

Numele lunii

Toate numele lunilor folosite după reîntoarcerea din exilul babilonean, ca și astăzi, sunt luate din cultura babiloneană. Numele babilonean al lunii este *nisanu*, care înseamnă „a mișca”. Unii afirmă că acest cuvânt ar fi identic cu cuvântul ebraic *niṭan* ניצן, care înseamnă „mugur”, după cum apare în Cântarea cântărilor 2: 12 „Mugurii s-au văzut în țară”. Mugurul este bineînțeles unul din simbolurile primăverii.

În Tanach luna este numită „prima lună” sau „începutul lunilor”. Două exemple din multiple: „În prima lună, în prima zi a lunii, să ridici tabernacolul, adică cortul întâlnirii” (Exod 40:2 și altele); „Luna aceasta va fi pentru voi începutul lunilor; ea va fi pentru voi prima dintre lunile anului” (Exod 12:2). Acest nume apare și în cartea Esterei în care este identificat cu noul nume: „În prima lună, adică nisan” (Ester 3:7). Noul nume mai apare și în cartea Neemia 2:1: „În luna nisan, în al douăzecilea an al regelui Artaxerxes”.

În Tanach, luna mai are un nume: „Luna primăverii”, de exemplu: „Șapte zile să mănânci turte nedospite, așa cum ți-am poruncit la timpul fixat din luna primăverii, fiindcă în luna primăverii ai ieșit din Egipt” (Exod 34:18).

Caracteristicile lunii

Roș hodeș nisan ראש חודש ניסן, prima zi a lunii nisan, se folosea în perioada biblică și talmudică ca începutul anului regilor, un fel de calendar civic, oficial al statului.

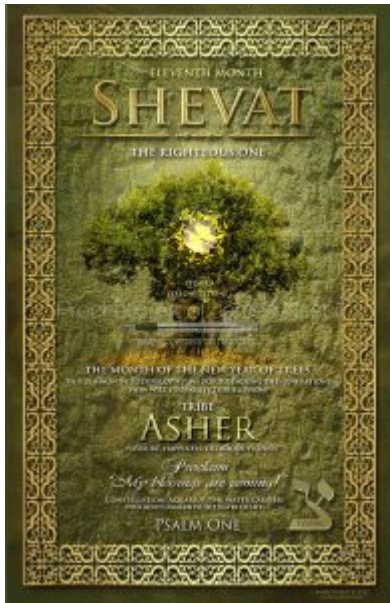
După halacha, în luna nisan nu se țin posturi și nu se spune rugăciunea de Tahanun și nu se jelește. În Talmud s-a stabilit că inaugurarea tabernacolului a avut loc în prima zi a lunii nisan. În următoarele 12 zile până la 12 nisan, președinții celor 12 triburi au adus jertfe – unul în fiecare zi. În amintirea acestui eveniment, se citește în fiecare zi fragmentul în care apare jertfa președintelui din ziua aceea.

La 15 a lunii nisan cade sărbătoarea de Pesah și începe numărătoarea Omerului, care continuă până la sărbătoarea de Șavuot.

„Binecuvântarea soarelui”, *Birkat Hahama* ברכת החמה, care se spune o dată la 28 de ani, de obicei se spune în luna nisan. De asemenea „Binecuvântarea pomilor”, *Birkat Hailanot* ברכת האילנות, se spune în luna aceasta din pricina primăverii. În midrașul BeMidbar Raba 3 se spune despre luna nisan că „nu este nici cald și nici frig”. Din această cauză evreii au ieșit din Egipt în luna aceasta.

Zodiacul lunii nisan este berbec, care reprezintă mielul care era jertfit în templu de Pesah.

Luna Șevat și semnificația ei spirituală [anul5784]

Prima zi a lunii Șevat este după părerea casei lui Șamai „Anul nou al pomilor”. Varianta casei lui Hilel este în ziua a cincisprezecea a lunii, data care a fost acceptată, după cum scrie în Mișna, tractatul Roș Hașana 1:1. Noi am învățat de la înțelepți că prima zi a fiecărei luni, Roș Hodeș, era o zi de sărbătoare, iar prima zi a lunii Șevat era ca o zi de Roș Hașana (anul nou). În ziua aceasta noi ne rugăm pentru fructele pomilor, inclusiv „fructele” omului, adică copii și copii copiilor fiecăruia, ca ei să se ocupe de Tora (învățătură) și de fapte bune și să crească cu „gust bun” și cu „aromă bună”.

Aceasta este perioada reînnoiri naturii. Tot ce se află tănuț în pământ și în pomi, izbucnește afară. Este ca un fel de naștere din nou a pământului. De asemenea, *gheula* גאולה – „eliberarea” (din exil) este o naștere din nou, după cum ne învață și marele profet Ezechiel:

„Și cei care te-au născut (moașele?) nu ți-au tăiat cordonul ombilical, n-ai fost spălată în apă la perfecție, n-ai fost frecată cu sare și n-ai fost înfășată. Ochiul [nimănui] n-a avut milă de tine ca să se îndure și să-ți facă vreunul din aceste lucruri, să se îmbulzească asupra ta și ai fost aruncată pe câmpie din cauza dezgustului sufletului în ziua nașterii tale. Atunci am trecut pe lângă tine și am văzut cum te zbăteau în sângele tău și ți-am zis, să trăiești în sângele tău, ți-am zis, să trăiești în sângele tău (adică, rămâi în viață)” (Ezechiel 16:4-6).

Midrașul Tehilim Raba, psalmul 114, compară eliberarea poporului evreu din robia Egiptului cu eliberarea unui vițel nou născut din pânțele vacii.

De aceea perioada înfloririi pământului este asemănat cu o eliberare *gheula* a pământului, care scoate de la „acoperit” la „descoperit” roadele lui și el reprezintă și eliberarea Israelului „gheulat Israel”, după cum ne spune poetul în Cântarea Cântărilor: „Căci iată, iarna a trecut, ploaia a încetat și s-a tot dus. Mugurii s-au arătat în țară, vremea privighetorii a sosit și glasul turturelei se aude în țara noastră. Smochinul a dat în pârgă și viile cu aguridă au dat mireasmă. Ridică-te draga mea, frumoasa mea și du-te” (Cântarea Cântărilor 2:11-13).

Înțelepții din Talmud au văzut și ei în felul acesta. Privighetorii sunt cântecele *zemirot* זמירות pe care noi le cântăm Domnului „Cântări mi-au fost legile tale” (Psalmi 119:54). Iar glasul turturelei este Moise în momentul în care el a spus: „Așa a zis Domnul, pe la miezul nopții” (Exod 11:4).

Înțelepții au legat momentul eliberării țării cu momentul eliberării Israelului, spunând în midrașul Bemidbar Raba 3: „Scoate deținuți în bine (Psalmi 68:6). Rabi Akiva a spus, el scoate doar într-o lună bună, nu în luna Tamuz din pricina arșiței, nu în luna Tevet din pricina răcori, ci în Nisan, care este o lună bună de pornit la drum, în care nu este nici arșiță, nici frig”. Pare că această perioadă este potrivită pentru ieșirea din Egipt nu doar din cauza vremii plăcute, ci și pentru că este un anotimp potrivit din punct de vedere spiritual. Marele înțelept HaGra (Lituania, sec. 18-19) spune când natura se trezește la viață, se trezește și în ceruri un timp bun pentru eliberare.

De aceea noi vedem că în luna Șevat au început cele zece plăgi, fiecare ținând câte o săptămână, în total zece săptămâni, până în ajunul Pesahului.

Fiecare plagă era de „lovire și vindecare” – lovire pentru egipteni și vindecare pentru evrei. Atunci a început eliberarea Israelului.

O altă calitate deosebită a lunii Șevat este că în prima zi a lunii, Moise a început să deslușească Toraua în 70 de limbi, după cum scrie: „Și a fost în al patruzecilea an, în a unsprezecea lună, în prima zi a lunii [când] Moise a vorbit copiilor lui Israel, întocmai cum îi poruncise Domnul pentru ei... Dincolo de Iordan, în țara Moabului, Moise a început să explice această învățătură (Tora)” (Deuteronom 1:3,5). Luna a unsprezecelea este după calendarul biblic luna Șevat.

Pare a fi o legătură între anul nou al pomilor și reînnoirea învățaturii, adică noutățile Torei. Așa cum anul nou al pomilor vine după ce s-au terminat majoritatea ploilor din acest an și pomii și-au reînnoit puterea să scoată fructe, așa se reîntoarce capacitatea de a pune în aplicare noutățile Torei care au căzut peste noi ca o ploaie torențială. Și în noutățile Torei putem vedea o naștere spirituală.

Luna Șevat este așadar o lună de reînnoire atât pentru natură cât și pentru oameni mai ales din punct de vedere spiritual, ca o pregătire sufletească către ajunul Pesah-ului din luna următoare – Adar și în fine, apogeul – eliberarea în sine de Pesah în Nisan.

În urma lecțiilor Rabinului Dov Levanon

Luna Sivan - Luna în care a fost dată Toraua [anul 5785]

Luna Sivan este cea de a treia lună după calendarul biblic și cea de a noua lună după calendarul talmudic. În Tanach ea este amintită o singură dată pe numele de Sivan în cartea Esterei 8:9: „Și au fost chemați scribii împăratului la vremea aceea, în luna a treia, adică luna Sivan, în a douăzeci a treia [zi] din ea”. În Tora, Cronici și în alte cărți apare „luna a treia”, de exemplu: „În luna a treia de la ieșirea copiilor lui Israel din țara Egiptului” (Exodul 19:1).

Numele Sivan a fost adus de evrei din Babel, fiind una din lunile calendarului babilonian. Numele lunii era în limba asiriană *siwanu*, care înseamnă ori „timp permanent” ori poate „timpul arșiței soarelui”.

Luna mai apare și în calendarul agricol găsit la Ghezer din sec. al X-lea î.e.n. pe numele de „luna sfârșitului secerișului (probabil al grâului)” (vezi articolul în „Studii Ebraice” <https://www.evrei.ro/calendarul-din-ghezer/>). Într-adevăr în luna aceasta se termină în zonă secerișul grâului. A doua parte a lunii reprezintă începutul verii.

Luna Sivan este întotdeauna o „lună plină” adică are 30 de zile. Roș Hodeș – sărbătoarea de prima zi – ține astfel bineînțeles o singură zi și poate cădea în zilele de duminică, marți, miercuri sau vineri.

Zodiacul lunii este gemeni. Aceștia sunt considerați cei mai potriviți lunii Sivan. Sunt multe interpretări în tradiția iudaică. În primul rând ei reprezintă cele două triburi de frăție unită: Isahar și Zabulon, care după câteva midrașuri, prin cooperare au salvat Toraua de la uitare de către poporul evreu; Isahar prin învățătură continuă, iar Zabulon care stătea pe malul mării prin asigurarea aprovizionării cu toate nevoile. O altă interpretare spune că gemenii îi reprezintă pe Moise și Aaron – au acționat ca doi frați gemeni.

Cel mai important eveniment al lunii este sărbătoarea de Șavuot, una din cele trei „pelerinaje” *reghalim*. Ea se sărbătorește pe ziua de 6 Sivan și simbolizează în primul rând darea Torei (cele Zece Porunci) pe muntele Sinai.

În luna Sivan s-au petrecut câteva evenimente foarte importante. Copiii lui Israel au intrat în deșertul Sinai pe ziua de 1 Sivan la Muntele Sinai ca să se pregătească și să se purifice pentru primirea Torei. După părerea înțelepților pe ziua de 6 Sivan Domnul a dăruit cele Zece Porunci poporului evreu și întregii omeniri.

Tot de 6 Sivan, adică într-o zi de sărbătoarea de Șavuot, după Talmud tractatul Șabat, într-un an când sărbătoarea a căzut de Șabat, a murit regele David. El împlinise 70 de ani.

Ca la toate lunile, și la luna Sivan Cabalaua are foarte multe lucruri de spus. Noi vom prezenta aici doar una care reprezintă mai multe idei laolaltă: „În luna aceasta stăpânește Uriel (nume care înseamnă „lumina *or/ur* Domnului *el*”) marele conducător, fiindcă lunile Nisan, Iyar și Sivan sunt în față cu (sefiroturile) Hesed – iubirea, Ghevura – puterea și Tiferet – frumusețea. Peste Hesed stăpânește Mihael, peste Ghevura Gavriel, iar peste Tiferet Uriel. Secretul acestei luni este un om *tam* „desăvârșit, drept” pe nume Iacov, care este secretul Tiferet ... *tam* care derivă de la „întregime, totalitate” ... și toate luminile superioare ascunse le menține el și ele ies de acolo .. iar aceea lumină face parte din cele două lumini – de dreapta și stânga – iar ele se fac o singură lumină – Uriel. Iar toți cei care sunt cu el iau această lumină și deoarece ea este compusă din două se numește „gemeni”. De aceea stăpânește luna aceasta un zodiac care este numit după secretul lui – gemeni, în care Toraua a fost dată” (Zohar, Sulam, pericopa Yitro).

Iar într-o altă carte de Cabala „Sefer HaToda” scrie: „Gemeni este o aluzie la Moise și Aaron, care amândoi sunt considerați egali și prin mâinile lor a fost dată Toraua în luna aceasta”.

Luna Tamuz - o lună de doliu și de jelire [anul 5785]

Luna Tamuz este a patra lună după calendarul biblic și a zecea după calendarul talmudic. Luna aceasta cade la începutul verii.

Luna are 29 de zile, adică este o „lună (de) lipsă”. Prima zi a lunii poate cădea într-una din cele patru zile: duminică, marți, joi sau vineri. Roș Hodeș are două zile, deoarece luna anterioară, Sivan, conținea 30 de zile.

Zodiacul lunii este „rac” după grupul de stele sub formă de rac care strălucește doar în luna aceasta. În calendarul găsit la Ghezer luna este numită *Yarhu Zemer*, adică cele două luni (tamuz și av) ale culesului (viilor).

Numele lunii provine din limba acadiană (care se ramifică în asiriană și babiloniană) *dumuzu*, care înseamnă „căldură și încălzire”, iar numele lunii se referă la faptul că este o lună caldă a verii.

Acest cuvânt a dat și numele unuia din cei mai importanți zei din panteonul babilonian. El era zeul înfloririi și a fertilității și după mitologia babiloniană el domnea în primăvară și în luna Tamuz, iar apoi când florile se ofileau el murea sau cobora în *Șeol* (un fel de casă a morților). Atunci femeile obișnuiau să-l bocească. După mărturia profetului Ezechiel, chiar și femeile din Ierusalim aveau acest obicei păgân: „Și m-a dus la intrarea porții de la nord a Casei Domnului și acolo am văzut femei stând și plângându-l pe Tamuz. Apoi mi-a zis: vezi omule, vei vedea și alte lucruri detestabile, care sunt mai îngrozitoare decât acestea” (Ezechiel 8: 14-15). După înțelepții evrei, celebrarea și slujirea zeității se făcea prin încălzire: ochii lui erau produși dintr-un metal al cărui punct de topire era foarte mic, iar când erau încălziți, ei se topeau și arăta de parcă ar plânge. Femeile plângeau după el.

Se pune întrebarea, de ce a fost dat acest nume păgân pentru luna a zecea? Poate că această alegere vine să amintească poporului evreu că evenimentele care au dus la distrugerea primului Templu și exilarea poporului petrecute în această lună (și în ceea ce urmează) au fost o pedeapsă pentru idolatria poporului israelian.

Luna Tamuz a fost o lună de necazuri mari pentru poporul Israel și ca atare ea este în iudaism o lună de doliu și bocire. Pe data de 9 Tamuz, după spusele profetului Ieremia 39:2 s-a petrecut spargerea zidurilor primului Templu; pe 17 Tamuz au fost sparte primele table de către Moise la vederea Vițelului de Aur; pe 17 Tamuz a fost înfăptuită breșa în zidurile Ierusalimului în anul 70 e.n. care a dus la distrugerea celui de al doilea Templu în ziua de 9 Av, ca și a primului Templu. Alte evenimente catastrofale desfășurate în luna Tamuz sunt amintite în articolul meu „17 Tamuz” de pe acest site. La final s-a stabilit o singură dată pentru amintirea acestor dezastre: 17 Tamuz, fiind stabilită ca post. În această zi încep cele trei săptămâni numite „zilele între strâmtori” de doliu și restricții care se termină pe 9 Av.

Luna Tișre, luna sărbătorilor de toamnă în Israel. Gânduri și amintiri [anul 5783]

Luna Tișre cade între septembrie și octombrie, anul acesta ea coincide mai mult cu octombrie. În Israel ea este o lună foarte specială, din cauza vacanțelor interminabile. Elevii sunt mai mult acasă decât la școală. Mulți își iau concediu. Studenții sunt și ei în vacanță, fiindcă anul universitar începe abia în luna următoare. Nici tribunalele nu lucrează.

Sărbătorile încep chiar cu prima zi a lunii: *Roș Hașana* (Anul Nou). Evreii întâmpină Anul Nou cu rugăciuni pentru iertarea păcatelor comise de-a lungul anului și o bună „înscrisiere în cartea vieții” pentru anul care vine. *Roș Hașana* este singura sărbătoare care în Israel ține două zile, iar în percepția populară este considerată ca „ziua înscrierii”. De aceea urarea tradițională (în afară de un an bun) este „la un an nou să fiți înscrisi”. Nu numai oamenii religioși, ci și și mulți alții merg la sinagogă în aceste zile.

În prima zi, după rugăciune sau după amiază se ține ritualul numit *Tașlih* (lepădare, aruncare). Toată lumea merge la o sursă de apă, care poate fi marea, sau un râu sau un lac, pe cât posibil cu pești. Dacă în apropiere nu există niciuna din aceste surse, poate fi folosit și un robinet din care curge apa. În mod simbolic, în cadrul unei rugăciuni speciale, păcatele sunt aruncate în apă. Ritualul se bazează pe un verset din profetul Micha.

În zilele de sărbătoare israelienii care nu sunt religioși pleacă în străinătate sau la Eilat, fac excursii prin țară, drumeții sau picnicuri și se distrează cu bunătați la grătar, cu muzică și voie bună. A doua zi după sărbătoare cei religioși postesc. Nu este o „cură de slăbire”, ci unul din cele patru posturi legate de căderea celor două Temple. Postul, numit *Țom Gdalia*, comemorează moartea tragică a lui Gdalia ben Achikam, guvernatorul instalat de babilonieni după cucerirea Ierusalimului ca să stăpânească asupra evreilor care nu fuseseră exilați. Mulți l-au considerat pe nedrept trădător și el a fost asasinat. În 1995, când Rabin a fost ucis, s-a amintit că este pentru prima oară după 2500 de ani când un prim-ministru este ucis de mâna unui evreu.

Între *Roș Hașana* și *Iom Kipur* sunt exact zece zile, numite *Iamim Noraim* (zile groaznice) sau „cele zece zile de căință”.

În aceste zile evreii nu se căsătoresc sau tocmai în aceste zile se căsătoresc, în funcție de semnificația pe care o acordă acestor zile. În familia mea în acest răstimp nu s-au celebrat căsătorii.

Ziua de *Iom Kipur* este ziua cea mai respectată a anului, o zi de post, în care, după tradiție, soarta noastră este pecetluită, după ce a fost înscrisă în cartea vieții de *Roș Hașana*. De aici urarea *gmar hatima tova* (să fii pecetluit cu bine). În această zi circulația se oprește total, chiar dacă nu există nicio lege care să o interzică. Profitând de

străzile libere, mii de copii și de tineri care nu merg la sinagogă, pedalează de zor, în ultimii 30-40 de ani ea a devenit o „zi a bicicletelor”. Dar majoritatea populației merge la rugăciune. Sinagogile sunt neîncăpătoare și se deschid sinagogi provizorii în săli, cluburi, corturi, și chiar și în locuințe particulare. Este singura zi a anului când aeroporturile sunt complet închise. Toate aceste restricții încep în ziua precedentă, la prânz, și se termină seara târziu, după încheierea sărbătorii.

În această zi persoanele mai vârstnice își amintesc de acea sărbătoare cumplită de *Iom Kipur* din 1973, când, în toiul postului, la ora 14.10 au început să sune sirenele de alarmă în toată țara. Tocmai începuse cel mai crunt război din istoria Israelului. Aproape trei mii de soldați israelieni și-au pierdut viața, lăsând mii de văduve și de orfani. Aproape zece mii au fost răniți. Victoria a fost tristă și însângărată. Israelul s-a trezit deodată din euforia victoriei de după Războiul de Șase Zile. Consecințele se simt până astăzi. Hegemonia partidului de stânga, Mapai, s-a încheiat. La alegerile din 1977 a venit la putere partidul de dreapta, Likud, care conduce până astăzi, cu scurte întreruperi. În urma războiului s-a încheiat tratatul de pace cu Egiptul, apoi cu Iordania și anul trecut cu încă cinci țări arabe – încă câteva așteaptă în culise. Dar mai ales a luat sfârșit hegemonia israelienilor așkenazi, de proveniență europeană, iar evreii de origine orientală, *mizrahim*, se impun tot mai mult, schimbând total caracterul țării.

Să ne întoarcem la sirena din ziua de *Iom Kipur*. La ora 14.30 postul de radio israelian a intrat în emisiune, ceva nemaiauzit de *Iom Kipur* și care până astăzi nu s-a repetat niciodată. Și televiziunea a început la ora 18.00 în loc de 20.00. După o săptămână s-a făcut primul bilanț. Moșe Daian, ministrul apărării, a apărut la televiziune și a anunțat că vine „sfârșitul celui de al treilea Templu”, cu alte cuvinte sfârșitul statului Israel. După trei săptămâni de lupte crâncene și mii de victime, armata israeliană a ajuns până la Canalul Suez, la 101 km de Cairo.

Pe mine războiul m-a prins acasă la mama, unde petreceam sărbătoarea împreună cu soția mea. În acel an, *Iom Kipur* a căzut într-o sâmbătă. Toată noaptea de vineri, în toiul sărbătorii, am văzut pe drumuri sute de mașini militare. Era clar că se întâmplă ceva foarte grav. Vineri seara m-au căutat de la unitatea mea, dar nu eram acasă. Abia la întoarcere, sâmbătă seara, am găsit pe ușă biletul și am plecat imediat la cazarmă, unde brigada era gata de plecare pe front. Despre război... cu altă ocazie.

La sfârșitul sărbătorii, religioșii nu se grăbesc la masă, fiindcă mai au o misiune extrem de importantă: să înceapă imediat construirea colibei – *suca*. În credința evreiască continuitatea are o valoare imensă. De aceea, după terminarea rugăciunii, primul lucru este să auzim șofarul și să fixăm primul țărș al colibei. Urmează apoi patru zile în care se construiește și se împodobește coliba și se aduc „cele patru plante” folosite în ritualul de *Sucot*: chitra, frunza de palmier, mirtul și salcia.

Până acum în aceste zile se mergea la școală, dar în curând ele vor fi zile de vacanță. Sărbătoarea de *Sucot*, care ține șapte zile, este una din cele mai frumoase și mai lungi sărbători. În Tora este numită și „Sărbătoarea recoltei”. Evreilor li se cere să locuiască timp de o săptămână în aceste colibe, prin acoperișul cărora se vede cerul.

În fiecare an, președintele Israelului invită poporul să-l viziteze în *suca*. Mii de oameni fac acest pelerinaj. În aceste zile, în multe locuri din țară se organizează festivaluri de teatru, cinema, sau muzică.

Imediat după săptămâna de *Sucot* urmează încă o zi de sărbătoare. Sunt de fapt două sărbători în aceeași zi. Prima, de sorginte biblică, se numește *Șmini Ațeret* (A opta zi de adunare), iar cealaltă, de origine mult mai târzie, *Simhat Tora* (Sărbătoarea Torei).

În această zi în sinagogi se încheie ciclul anual de citire din Tora și imediat se reîncepe. Tot din această zi încep să se ridice rugăciunile pentru venirea ploii. În dimineața acestei zile, în sinagogi se dansează cu sulurile de Tora, iar seara, după încheierea sărbătorii, se organizează dansuri pe străzi, în afara sinagogilor. Este o petrecere populară foarte apreciată.

Israelienii care nu merg la sinagogă se bucură de ultimele momente de vacanță, se întorc din excursii și se pregătesc pentru o perioadă de activitate intensă până la sărbătoarea de Paște. În Israel nu se sărbătorește Crăciunul și Revelionul, ci se lucrează și se învață.

Așa se încheie această lună intensă, în care majoritatea oamenilor își fac un bilanț al faptelor lor din anul anterior. Alții se pregătesc pentru anul care vine, atât sufletește cât și practic. Iar cu Dumnezeu, fiecare se socotește personal la momentul potrivit.

Ktiva vekatima tova!

Șana tova!

A apărut în revista „Baabel”, Septembrie 2022

Pericopa Behar - Anul de jubileu [anul 5782]

Anul de jubileu în Tora este un an sfânt care se petrece odată la 50 de ani. În acest an avem porunca să eliberăm pe toți sclavii, să înapoiem toate pământurile și gospodăriile la proprietarii lor adevărați. În afară de asta, ca și în anul de *șmita*, este interzisă lucrarea pământului.

Această *mițva deoraita* (din Tora) מצווה דאורייתא aparține mițvoturilor „care depind de țară” și ca să poată fi aplicată, este nevoie ca majoritatea poporului evreu să stea în țara sfântă. Din această cauză în mare parte a istoriei această mițva nu a fost îndeplinită și nici mițvoturile care sunt legate de acest an.

Rambam ne învață că sunt opt mițvot legate de acest an, printre ele: un an de jubileu este sfințit printr-un an de *șmita*, se suflă în *șofar* la eliberarea sclavilor din robie, se eliberează pământurile.

Anul de jubileu și mițvoturile legate de el apar în cartea Levitic (25: 8-13):

„Și să-ți numeri șapte săptămâni de ani, șapte ani de șapte ori, și-ți vor fi zilele celor șapte săptămâni de ani patruzeci și nouă de ani. Și atunci să suni cu putere din corn (*șofar*) în luna a șaptea, în a zecea (zi) a lunii; în Ziua de Iom Kipur să sunați din corn în toată țara voastră. Să sfințiți anul al cincizecilea și să vestiți în țară eliberarea

tuturor celor care locuiesc în ea; să fie pentru voi jubileu și să vă întoarceți fiecare la moșia sa, fiecare la familia sa să vă întoarceți. Jubileu să fie pentru voi anul al cincizecilea; să nu semănați și să nu secerați cele ce vor răsări (de la sine) și să nu culegeți de pe vițele netăiate, căci este jubileu; să fie sfânt pentru voi; de pe câmp să mâncați recolta lui. În anul acesta al jubileului, să vă întoarceți fiecare la moșia sa”.

Etimologia cuvântului

Etimologia cuvântului *jubileu*, în originalul ebraic *yovel* יובל, este neclară. Din această cauză, probabil traducătorii de atunci, atât în limba aramaică, cât și greacă și latină au lăsat cuvântul ebraic în forma sa originală cu adaptare la fonetica fiecărei limbi. După părerea comentatorilor, cuvântul înseamnă probabil „berbec”, din cauza cornului de berbec în care se sufla în anul acesta. Dovada se găsește în cartea Iosua 6:4: „... și șapte preoți să poarte șapte trâmbițe de corn de berbec”. În originalul ebraic aici apare cuvântul *yovel* יובל.

În traduceri grecești cuvântul a intrat sub forma de *iobelos*, apoi s-a transformat în forma grecească *iabelaios*. De aici cuvântul a intrat în latină târziu sub forma de *iubilaeus*, care este un adjectiv în expresia „an de jubileu”. Sensul termenului a fost aici întărit, fiind o confuzie între cuvintele latine *iobel* – anul al cincizecilea și *iubilare* – un cuvânt latin care exprimă „o explozie de veselie”. În toate limbile latine, inclusiv limba română cuvântul conține ambele sensuri.

Calcularea anilor

După Talmudul Babilonean, tractatul Kidușin 20:b, numărarea anilor de *șmita* și *yovel* a început la 14 ani după intrarea evreilor în Ereț Israel sub conducerea lui מִדּוּשָׁן. În cărțile de Agada, cât și în cartea „Sefer ha-yovlim” (Cartea Jubileelor) din Apocrifa, există o numărătoare care începe cu crearea lumii. Deoarece mai există încă câteva sisteme de calculare, sunt câteva variante în ce an exact a fost sau va fi anul de jubileu.

Din cauză că sunt sisteme diferite de calculare, sunt și variante diferite când a căzut ultimul an de jubileu. Cele trei variante sunt: anul a fost 5776 (2016), adică 48 de jubilee de la *aliya* (revenirea) lui Ezra și Nehemia, alții presupun că anul a fost 5765 (2005). După calcularea multor înțelepți anul a fost 5762 (2002). În acest caz, noi ne aflăm anul acesta 5782 (2022) în al treilea an de *șmita* din cele șapte din acest jubileu, adică în anul al 21 al ciclului de jubileu.

Prețul jubileului

În Talmud este o dispută cruntă despre anul al cincizecilea. Problema este dacă numărătoarea ciclului următor începe cu anul al cincizecilea sau începe după acest an. Adică dacă primul an de *șmita* din următorul ciclu este chiar anul al cincizecilea sau este anul următor. Mulți înțelepți susțin în diferite locuri în Talmud că anul al cincizecilea nu se ia în considerare și numărătoarea începe anul următor. Însă Rabi Iehuda, în câteva locuri în Talmud consideră că anul al 49 este anul de jubileu și numărătoarea începe din anul al cincizecilea. Înțelepții din evul mediu au fost la fel de împărțiți. Aceasta este cauza la diferitele sisteme de calculare.

Încetarea sărbătorii

În Mișna și în Talmud scrie că anii de jubileu nu au mai fost sărbătoriți din momentul în care au fost exilate cele zece triburi. În Talmudul Babilonian, tractatul Arachin 32:b:

„După expulzarea triburilor Ruben, Gad și jumătatea tribului Manase, au fost anulate jubileele, căci este scris „să vestiți în țară eliberarea **tuturor** celor care locuiesc în ea” (Levitic 25:10). Jubileu va fi doar când toți locuitorii se vor afla în țară și nu când o parte au fost exilați, chiar dacă unii au reușit să se amestece cu alte triburi și să rămână. Jubileu va fi când toți vor sta pe meleagurile lor așa cum trebuie să fie”. Înțelepții se bazează pe cuvântul **tuturor** din versetul cu pricina după care au stabilit această regulă. Cu alte cuvinte jubileul se ține doar când tot poporul Israel se află pe pământul lui natal.

Marele înțelept Rambam stabilește în cartea lui monumentală Mișne Tora ('im, Yovel Ușmita 12:16) că jubileul se va reînnoi la a treia venire *bia* בִּיאָה, adică când poporul evreu va intra în țară pentru a treia oară: „În viitor, la cea

de a treia venire, când vor intra (evreii) în țară, vor începe numărătoarea de ani de *șmita* și *yovel*, și când în orice loc cucerit se va aplica obligația de zeciuială, căci este scris „Și te va duce Adonai Dumnezeul tău în țara pe care au luat-o în stăpânire părinții tăi și o vei lua în stăpânire” (Deuteronom 30:5).

Întrebarea la care nu avem încă răspuns este „când va fi a treia venire” sau poate ea a început deja?!

Pesah Șeni (al doilea Pesah) - Pericopa Behaalotcha [anul 5779]

Pesah Șeni (se numește și **Pesah katan** – mic) cade de 14 Iyyar, exact la o lună după Erev Pesah. În ziua aceea se mai dă o ocazie de a face Pesah pentru cei care erau impuri de Pesah sau erau departe de Templu în ziua aceea și nu au putut ajunge să depună jertfa. Această jertfă de Pesah este una din cele două mițvot ase (să faci) עשה din Tora pentru care pedeapsa este caret (pedeapsă capitală) כרת. Din cauza asta importanța lor este așa de mare.

În pericopa noastră se povestește că în al doilea an de la ieșirea din Egipt a venit la Moise un grup de oameni care nu erau atunci puri și au cerut ca și ei să depună jertfa de Pesah:

„Și au fost niște oameni care erau impuri din cauza apropierii de un mort și nu au putut să facă Pesahul în ziua aceea. Și au venit în ziua aceea la Moșe și Aharon. Și acei oameni i-au zis: noi suntem impuri din cauză că ne-am apropiat de un mort, de ce să nu fim și noi printre cei care aduc ofrande Domnului la timp împreună cu toți fii lui Israel (Numeri 9:6-7).

Moșe nu știa ce să facă în această situație, astfel încât, cu modestie, a apelat la Kadoș Baruch Hu, care i-a răspuns printr-o nouă poruncă, și anume că oamenii care nu sunt puri sau sunt departe de Templu pot să jertfească luna viitoare, de 14 Iyyar:

„Și Domnul a vorbit lui Moise zicând, vorbește fiilor lui Israel zicând, dacă cineva dintre voi va fi impur din cauză că s-a apropiat de mort sau va fi plecat departe, voi și generațiile (care vor veni) vor ține și el Pesah pentru Dumnezeu. În luna a doua (Iyyar) de ziua a 14 a lunii, la apus îl vor face. Îl vor mânca cu mațot și merurim (ierburi amare). Nu o să lase nimic din el până dimineața și nu o să frângă nici un os din el. Toate le vor face după legile Pesahului” (Numeri 9:9-12).

Aici se adaugă și amenințarea cu pedeapsa de care am vorbit adresată celor care erau puri și nu au ținut Pesahul.

În afară de mițva de sacrificiu de Pesah mai era o mițva de a mânca jertfa cu mațot și merurim (ierburi amare) ca și de primul Pesah. De restul mițvoturilor ni se spune în Talmud că mițvoturile de Pesah nu se aplică în ziua asta. De exemplu, este voie să fie în casă hameț împreună cu jertfa de Pesah, cea ce de primul Pesah era interzis. Și Rambam scrie despre asta în cartea lui de halachot bazându-se pe Mișna, tractatul Pesahim 9:3.

O altă întrebare este de ce a fost aleasă tocmai data de 14 Iyyar și nu alta? Cel mai răspândit răspuns îl avem de la comentatori (Rași, Rambam și alții). Ei se bazează pe diferite midrașim și spun că răspunsul se află în Exod cap. 16 unde evreii, în primul an de la ieșire începând de la data de 15 Iyyar au început să se plângă că nu au ce să mănânce și ca atare Domnul le-a adus mana din cer care va cădea toată perioada de marș în deșert. Midrașul ne spune că o zi înainte, de 14 Iyyar li s-a terminat mața pe care au luat cu ei din Egipt ca hrană pe drum (Exod 12:39). Cu ale cuvinte „ieșirea din Egipt” care a început de 14 Nisan și-a lăsat urme până în 14 Iyyar. Probabil din cauza aceasta a ales Hakadoș Baruch Hu această zi pentru Pesah Șeni.

Astăzi ziua această este socotită drept Yom Tov pentru toți evreii. Se țineau unele ritualuri în rugăciune (de exemplu nu spuneau Tahanun) și se mâncau mațot. Este renumită poza în care deținuții evrei eliberați din lagărul de la Buchenwald țineau Șavuot. Sărbătoarea de Pesah cu 50 de zile înainte nu l-au putut ține la timpul lui, aflați fiind încă în lagăr nazist. Din cauza aceasta între cele două sărbători, de 14 Iyyar, au ținut Pesah Șeni.

În 2009 câteva organizații religioase din Israel au hotărât ca ziua aceasta să fie desemnată ca „Ziua toleranței religioase”.

Un alt fapt foarte interesant este că Pesah este singura sărbătoare la care s-a stabilit „o a doua sesiune”. La toate celelalte sărbători dacă cineva a ratat una, nu mai are o a doua șansă. Aceasta arată, printre altele, marea importanță de a aduce jertfa de Pesah, de a mânca mațot, toate acestea fiind o obligație nu numai pentru bărbați, dar și pentru femei.

Este o zi care simbolizează posibilitatea de a da o a doua șansă fiecăruia dintre noi. Să nu uităm că multor lucruri din viață pe care le-am ratat li se aplică regula Talmudică „i s-a terminat timpul, i-a expirat validitatea” *avar zmano batel corbano* עבר זמנו בטל קרבנו. Dar tocmai aici stabilește Toraua faptul că orice om are dreptul la o a doua șansă, chestiune care este analizată în profunzime la evrei de aproximativ două mii de ani. Putem spune, în această ordine de idei, că problema celei de-a doua șanse este parte integrantă din viziunea lumii propriie iudaismului. Cu alte cuvinte, [în aprecierea oricărei situații este nevoie de o balanță și de o mare investiție de înțelepciune, ca să știi cât mai mult și când să o folosești.](#)

Şabat Hagadol שבת הגדול [anul 5780]

[Sabatul acesta care vine și care este şabatul dinainte de Pesah se numeşte Şabat Hagadol.](#) De obicei de Şabatul acesta rabinul comunității ține *Drașa* (predică) specială, adică cel mai mare din comunitate *hagadol*, predică

halachot de Pesah. Așkenazim obișnuiesc să citească părți din *Hagada șel Pesah*, ca să se pregătească pentru noaptea de Seder.

Substantivul Șabat este de obicei substantiv feminin, dar există și unele cazuri în care este masculin. În expresia Șabat Hagadol, Șabat este substantiv masculin și nu feminin.

În rândurile următoare vom explica de ce Șabatul acesta se numește Șabat Hagadol și, întrucât fiecare explicație se leagă de anumite întâmplări istorice semnificative, vom prezenta obiceiuri și ritualuri specifice acestei zile.

La întrebarea cu privire la numele Șabatului pot fi luate în discuție mai multe răspunsuri, dar cel mai obișnuit răspuns este următorul: în Șabatul acesta, spre deosebire de cele patru Șabaturi cu parșiot speciale, nu se citește o pericopă specială, ci o Haftara specială. Această Haftara este de la sfârșitul cărții profetului Maleahi, care este în fond ultima profeție din cărțile de Profeți și se încheie cu versetul (4:5): „Iată Eu vi-l trimit pe profetul Eliyahu/Ilie înainte de a veni ziua lui Adonai cea mare și înfricoșătoare”. Din cauza că în Șabatul acesta textul care se citește vorbește despre Iom Hagadol (ziua cea mare), Șabatul acesta se numește Șabat Hagadol.

În Haftara se fac multe indicii la Pesahul care se apropie. Prima este despre donații de zeciuială *maaser* מַעֲשֵׂר. Când Bnei Israel, fii lui Israel, aduc donații, ei sunt binecuvântați. Și în Haftara ne spune profetul (Maleahi 3:10):

„Aduceți toată zeciuiala în casa visteriei și va fi hrană în casa mea, puneți-mă la încercare prin aceasta, a zis Adonai al oștirilor, dacă nu vă voi deschide zăgazurile cerurilor și nu voi turna (goli) peste voi binecuvântare fără capăt.”

Noi știm că în ajun de Pesah se fac lichidări de zeciuiei și de aceea este cât se poate de clar că versetul „Aduceți toată zeciuiala în casa visteriei” este o pregătire pentru Pesah.

În afară de aceasta, Sederul este sărbătoarea cea mai legată de familie dintre toate sărbătorile. Tatăl este obligat să îndeplinească mițva *vehigadta levincha* „Și să istoricești fiului tău” (Exod 13:8) וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ. Și Haftara noastră se termină cu rolul lui Eliyahu Hanavi/Profetul Ilie „Și el (Ilie) va întoarce inima părinților către copii și inima copiilor către părinții lor” (Maleahi 4:6) וְהָשִׁיב לִב-אֲבוֹת עַל-בָּנִים, וְלִב בָּנִים עַל-אֲבוֹתָם, verset care este potrivit să-l spunem în ajunul nopții de Seder.

O altă explicație spune că numele vine de la faptul că cel mai mare din comunitate, adică *Hagadol*, dă o drașa (predică) lungă de ziua asta. Este scris că drașaua era atât de lungă, încât se termina la mijlocul zilei, și din cauza aceasta li se părea oamenilor că însuși Șabatul este cel mai mare, Hagadol.

Printre așkenazim mai circulă și o altă explicație. Rași amestecă numele acesta cu Șabatul dinaintea ieșirii din Egipt. Bnei Israel au primit poruncă divină ca, de zece Nisan, să ia un *șel tamim* (mielușel) se tamim, și să-l păstreze până în 14 Nisan pentru jertfa de Pesah. Data de 10 Nisan a căzut în anul acela, al ieșirii din Egipt, de Șabat. Egiptenii au încercat să-i lovească pe evrei, dar nu au reușit. În amintirea acestei minuni care s-a soldat cu salvarea evreilor a primit Șabatul despre care vorbim numele de Hagadol. Această versiune, a lui Rași, pe care el o consemnează în Sefer HaPardes care îi este atribuită lui, mai apare și în Tosfot (Completări la Talmud), tractatul Șabat 87:b.

Sunt și comentatori care au explicat proveniența numelui, referindu-se la un obicei pe care îl aveau așkenazim de a se pregăti pentru Seder. Este vorba despre faptul că aceștia, în Șabat, înainte de Seder, citeau Hagada de la cuvintele *avadim hayinu* עֲבָדִים הָיִינוּ „Am fost robi” până la *lechaper al col avonotenu* לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ „Pentru iertarea păcatelor noastre”. Din această cauza Șabatul acesta se numea Șabat Hagada, dar cu anii, numele s-a încurcat și a devenit Șabat Hagadol. Ideea aceasta o găsim la Tosfot la tractatul Pesachim pe care le-a scris Rabia (Rabi Eliezer Ben Yoel Halevi, secolul 12). Dar explicația aceasta credem că nu are o bază solidă.

Enumerarea nu ar fi completă dacă nu i-am aminti și pe cei care susțin că, după Șabatul acesta, vine primul Yom Tov de Pesah, care după tradiția înțelepților se numește și „Șabat să numărați”, după Levitic 23:15 unde scrie „Și să numărați din următoarea zi după Șabat”. Asta spre deosebire de saduchei, care au negat tradiția înțelepților spunând că Șabat acolo se referă la ziua de Șabat însuși, adică la Șabatul care vine după ziua de Pesah, dacă ea

cade în timpul săptămânii (ca la creștini). Din cauza aceasta Șabatul înainte de Pesah se numește Hagadol, adică cel mare, fiindcă, după aceea, mai vine un Șabat mai mic, care este un Șabat obișnuit ca oricare alt Șabat.

Toate aceste explicații și multe altele au fost adunate de Șmuel Pinhas Gelbard în cartea lui „Comoara rațiunii obiceiurilor”.

La final să consemnăm că, dacă o tradiție comportă mai multe explicații, iar originea ei nu este întotdeauna clară și foarte exact datată, ceea ce ne rămâne totdeauna este farmecul descrierii sale, trăirea mai mult sau mai puțin intensă a evenimentelor și, de ce nu, bucuria descifrării unor paradoxuri interesante.

Șabat Hagadol - O zi de sărbătoare care nu se mai sărbătorește și o zi de Șabat obișnuită, care a devenit o zi festivă [anul 5779]

Săptămâna aceasta vom consemna două date care urmează un traseu mai puțin așteptat. Ambele sunt foarte apropiate și, uneori, chiar cad în aceeași zi. Soarta lor, în tradiția evreiască, este, însă, complet diferită. Este vorba despre ziua de 10 Nisan, cu patru zile înainte de Pesah și de sâmbăta care cade înainte de Pesah, numită Șabat Hagadol. și care poate fi aceeași dată cu 10 Nisan ori o altă zi, cum se întâmplă chiar în acest an, când 10 Nisan cade luni, deci la două zile după Șabat.

Asara (10) BeNisan

Lunea viitoare va fi această dată, în care s-a întâmplat un lucru semnificativ pentru istoria poporului evreu: în această zi, după 40 de ani de părăsire în pustiu, Bnei Israel, poporul lui Israel, condus de Iosua Bin-Nun a intrat în Eretz Israel: "Și poporul s-a suit din Iordan în ziua a zecea a lunii întâi și s-au oprit la Ghilgal, la capătul de est al Ierihonului" (Iosua 4:19).

Apele Iordanului s-au uscat după cum se uscaseră și apele Mării Roșii cu 40 de ani înainte. Amintirea acestei minuni se află pe stâncile care au rămas în Yarden, după cum ne spune chiar Yehoșua: "Veți face cunoscut fiilor voștri zicând: Israel a trecut pe uscat acest Yarden (Iordanul) pe care l-a secat Adonai ... pentru ca să cunoască toate popoarele pământului mâna Domnului, cât de puternică este ea" (Iosua 4:22-24) Faptul acesta ne este amintit și într-o braită (vezi semnificația care se găsește în categoria "termeni").

Întrebarea care se naște inevitabil: de ce să ne preocupe o amintire despre minunea care a avut loc și nu despre evenimentul intrării în țară? De ce nu a rămas și o amintire în cinstea zilei intrării în țara promisă? Nu era de cuviință ca această zi să fie sărbătorită atât pe vremea lor, cât și în zilele noastre? Acestei întrebări i se pot da

două răspunsuri.

Primul răspuns este că intrarea în țară este începutul unui proces istoric, care are ca finalitate transpunerea completă în fapt a lucrării Domnului, incluzând deopotrivă monarhia, Sanhedrinul și Templul. În Talmud, tractatul Sanhedrin 20:b, scrie: "Tanya: Rabi Iose spune: Israel au fost porunciți să împlinească trei mițvot când au intrat și anume: să-și pună rege, să elimine amintirea lui Amalek și să-și construiască Templul". În continuare ni se spune că asta este ordinea în care trebuie făcută. De aici rezultă că nu se sărbătorește nimic dacă nu este ceva pe deplin finalizat! Și ca dovadă, inaugurarea Templului au sărbătorit-o cu mare lux și splendoare, după cum ne este povestit în 1Regi, cap. 8.

Al doilea răspuns ne este dat de câțiva comentatori. Noi nu sărbătorim niciodată zile de bucurie pentru victoria asupra dușmanilor noștri, așa cum citim în Proverbe 24:17: "Nu te bucura când cade vrăjmașul tău" *בנפל אויבך אל תשמח*. Noi sărbătorim numai zile în care Hakadoș Baruch Hu ne-a salvat din mâinile răufăcătorilor. Din cauza asta, de Pesah, nu ne amintim că Domnul i-a judecat necruțător pe adversarii *עשה בהם שפטים*, sau că a lovit Egiptul. Noi sărbătorim doar faptul că Dumnezeu ne-a scos din Egipt. La fel sunt semnificate și Purim și Hanuca. Așa că și intrarea în țară nu este o pretinsă, dar iluzorie dispariție a oricăror probleme, ci este începutul unei noi pagini de istorie, cu alte dificultăți și probleme.

Cu toate că acea zi nu este decretată în calitate de sărbătoare, există o posibilitate ca înțelepții noștri să ne fi lăsat o indicație cu privire la ziua aceasta și o asemenea indicație o reprezintă povestea semnificației zilei de Șabat dinainte de Pesah, numită și Șabat Hagadol.

Șabat Hagadol

Despre originea acestui nume stă scris în Șulhan Aruch, Tur Orah Haiim, siman 130: "Șabatul dinainte de Pesah este numit Șabat Hagadol, pricina fiind că în ziua aceasta s-a întâmplat o mare minune, când Pesahul (carnea pentru jertfă) în Egipt a fost pregătit din data de zece, după cum scrie "În a zecea zi a lunii acesteia să-și ia fiecare un miel, după casa părintească, un miel pentru o casă" (Exod 12:3). Sărbătoarea de Pesah atunci, când au ieșit din Egipt a fost Joi 15 Nisan, după cum scrie în "Seder Olam, cap. 95". Cu alte cuvinte data de zece a lunii Nisan era Șabat înainte de Pesah. Atunci fiecare și-a luat mielul să-l pregătească pentru Pesah și l-a legat de pat. I-au întrebat egiptenii pentru ce este mielul, iar ei le-au răspuns: ca să-l sacrificăm de Pesah după mițvat (porunca) Domnului. Egiptenii au rămas înfometați fiindcă evreii le-au sacrificat animalele care erau zei pentru ei (și mieii erau printre zei) și nu au putut să le ia mieii să-i mănânce. Așa că nu s-au atins de miei care au rămas la evrei pentru jertfa de Pesah. Aceasta este minunea care s-a petrecut, și anume jertfa necesară pentru Pesah dinaintea începerii exodului le-a rămas la dispoziție. Din cauza asta acest Șabat este numit drept Șabat Hagadol.

Înțelepții și comentatorii au mai adăugat multe alte semnificații acestui nume, dar nu ne vom ocupa de ele de data asta. Doar pe baza a ceea ce am scris mai sus, putem adăuga, totuși, că, exact după 40 de ani după ce Bnei Israel au fost porunciți să prepare jertfa de Pesah în această zi, ei au intrat în țară. Bineînțeles că există o legătură între cele două evenimente. În ziua aceasta începe *geula* גאולה, eliberarea, fiindcă putem spune că este pentru prima oară când evreii acționează în mod deliberat, voluntar pentru ea. În ziua aceasta se termină ieșirea din Egipt și în aceeași zi are loc intrarea în țara promisă. Așa comentează Talmudul în tractatul Avoda Zara 5:b scrierile din Deteronom 29:4-5: "Și Domnul nu v-a dat inimă să știți și ochi să vedeți și urechi să auziți, până în ziua aceasta. Și v-am dus patruzeci de ani prin pustiu ... ca să știți că eu sunt Adonai Eloheichem, al vostru". Marele înțelept Raba רבה (Raba Bar Nachmani, sec. 3-4 e.n., Talmudist din amoraïm, șeful renumitei școli de yeșiva din Pompedita, Babilon) spune acolo, în Talmud, că numai târziu, în acest an, au înțeles Bnei Israel spusele lui Moise. Din asta rezultă, deci, că în acea zi, de 10 Nisan, au înțeles evreii ce au fost porunciți să facă de Șabat Hagadol cu 40 de ani înainte.

Cu alte cuvinte, tuturor evenimentelor pe care se bazează denumirea acestei zi ca Șabat Hagadol, le mai putem adăuga unul și anume intrarea în Ereț Israel și începerea vieții unui popor pe un teritoriu al lui, care în curând va deveni și un stat al lui.

Şabat Hazon - Un Şabat de pregătire spirituală pentru 9 Av שבת חזון [anul 5784]

Şabat Hazon (viziune) este Şabatul dinaintea zilei de 9 Av, ziua distrugerii celor două Temple. Numele îi vine de la primul cuvânt al haftaraei din acest Şabat, din cartea lui Isaia cap.1. Versetul 1 începe „viziunea lui Isaia”. În acest Şabat, spre deosebire de Şabat HaGadol sau de Şabat Şuva, întotdeauna se citeşte aceeaşi pericopă, Devarim şi aceeaşi haftara, Isaia cap.1, versetele 1-27 (la Aşkenazi). Aceasta este cea de a treia şi ultima din cele trei haftarot de nenorocire *de poranuta* דפורענותא.

Acest Şabat cade spre sfârşitul celor trei săptămâni de „strâmtorare”, după el regulile de doliu fiind cele mai aspre. De obicei, de Şabat, este interzis doliul, iar persoanele care stau *şiva* שבעה trebuie să întrerupă ritualul şi să-l reia după ieşirea din Şabat. De Şabat Hazon, aşkenazii obişnuiau să nu-şi schimbe hainele din cele de zi de zi în cele festive de Şabat. Astăzi, majoritatea s-au lepădat de acest obicei şi îmbracă veşminte festive.

În citirea Torei în acest Şabat sunt unele semnale de doliu. De obicei, pe 9 Av la citirea cărţii de Lamentaţii, cartea se citeşte cu o intonaţie melodică diferită de ceea în care se citeşte pericopa săptămânii. De Şabat Hazon, versetul din Deuteronom 1:12, care începe cu cuvântul *eicha* איכה, care este şi primul cuvânt din Lamentaţii şi chiar şi numele cărţii în ebraică se citeşte cu o intonaţie aparte. De asemenea şi haftaraua se citeşte cu această intonaţie, iar de Cabalat Şabat, poeziile Lecha Dodi şi celelalte se cântă cu o melodie diferită.

Evreii hasidim, gruparea religioasă care conţine peste jumătatea evreilor credincioşi din lume, inclusiv evreii din România, au desfiinţat în acest Şabat tradiţiile de doliu. Ei au declarat că acest Şabat este unul de bucurie mai amplă decât în alte Şabatoturi şi în niciun caz nu este unul de doliu.

Marele înţelept Rabi Levi Iţhak din Berdicev (Ucraina, sfârşitul sec. 18) ne învaţă că în acest Şabat se arată fiecărui evreu cel de al treilea Templu, ca să-l încurajeze ca fiecare să contribuie la construirea lui.

Puţină istorie

În Talmud haftaroturile aproape că nu se discută. Nici acest Şabat încă nu este văzut acolo ca unul special. Este vorba doar despre Roş Hodeş Av care cade de Şabat, însă nu este vorba despre această haftara din Isaia cap. 1. Tradiţia de a citi o haftara specială de Şabatul dinainte de 9 Av, era cunoscută mai târziu, de primii comentatori (sfârşitul primului mileniu şi începutul celui de al doilea). Despre citirea haftaraei în acest Şabat sunt versiuni diferite. Rambam, de exemplu: „Poporul obişnuia să citească haftarot de muştrare trei Şabatot înainte de 9 Av; în primul din Ieremia, în al doilea din Isaia şi în al treilea din Lamentaţii”. Este diferit de astăzi când toate s-au mişcat cu o dată şi la primul Şabat s-a mai adăugat una luată tot de la Ieremia. Baalei Hatosfot (cei care au adăugat la Talmud, din Franţa şi Germania dinaintea lui Rambam, perioada lui Raşi), la adăugările lor la Tractatul Meghila 31:b

aduc ordinea care există și astăzi. Acesta era probabil obiceiul pe vremea Talmudului în Israel, nu în Babilon.

De ce sunt atâtea variante? Explicația este foarte lungă și întortocheată. Însă baza este deslușirea primului capitol din Isaia: oare aici este doar mustrare ori este și doliu și poate și consolare? Răspunsul îl lăsăm deocamdată fiecărui cititor al acestui scurt articol. Important este ca în acest Șabat să începem pregătirile sufletești pentru crunta zi de 9 Av – *Tișa beAv* תשעה באב, când a început calvarul poporului evreu – exilul – din care încă nu s-a eliberat definitiv.

Șabat Kala (Șavuot) שבת פֶּלָה [anul 5784]

Șabatul dinaintea Sărbătorii de Șavuot – sărbătoarea dării Torei *Matan Tora* מתן תורה, se numește în scripturile evreiești și „Șabat Kala” (mireasă), așa cum apropierea unei nunți se menționează prin unele evenimente deosebite care se țin în casa mirelui și a miresei. Emoția înaintea dării Torei seamănă cu emoția dinaintea unei nunți. Aceasta este doar una din explicațiile din midraș despre numărătoarea Omerului.

„Șapte săptămâni să-ți numeri; de când începe să se pună secera în holdă să începi să numeri șapte săptămâni. Și să faci Sărbătoarea Săptămânilor pentru Domnul, Dumnezeul tău, din ofranda de bunăvoie pe care o vei da, precum te-a binecuvântat Domnul, Dumnezeul tău. Și să te bucuri înaintea Domnului, Dumnezeului tău – tu, fiul tău, fiica ta, sclavul tău, slujnica ta, levitul care e în orașele tale, prozelitul, orfanul și văduva care sunt în mijlocul tău – în locul pe care Domnul, Dumnezeul tău, îl va alege ca să-l sălășuiască numele acolo. Amintește-ți că ai fost sclav în Egipt și păstrează și înfăptuiește aceste legi” (Deuteronomul 16:9-12).

La numărătoarea Omerului ca și la mișvoturile legate de o nuntă, noi accentuăm punctul de vedere social al sărbătorii, adică noi trebuie să împărtășim bucuria noastră cu cei săraci și fragili. Fără ei, bucuria nu este întreagă.

Noi ne vom referi aici la una dintre miresele sărace, Rut Moabita. Atenția și grija față de sărac și ajutorul care i se dă rezultă din legile și regulile adunării spicelor de pe câmp. După aceste reguli, îi este interzis secerătorului să ridice spice care au căzut pe pământ în timpul secerișului, nici să se întoarcă să secere spici pe care le-a uitat pe marginea câmpului. El trebuie să lase toate aceste spice săracilor ca ei să le adune. Rut cunoștea aceste reguli și ea a acționat după ele. Ea mergea în urma secerătorilor și aduna spicele. Însă din cartea Rut capitolul 2:1-17 reiese că era un obicei urât al unor tineri de a șicana pe aceste tinere. Nici măcar să bea apă din vasele secerătorilor nu le lăsa. Cu toate acestea, această mișva era împlinită mai mult sau mai puțin. Dar cu defecte. Legea rămâne lege, dar săracul rămâne sărac, iar oamenii rămân oameni, mai ales răufăcătorii dintre ei.

Când noi facem un act de caritate trebuie să-l facem cu bunăvoință și apreciere. Chiar și Rambam ne învață acest lucru în opera sa monumentală „Mișne Tora” spunând că oricine donează din caritate cu fața încruntată la pământ,

chiar dacă a dat o mie de talanți de aur nu va fi acceptată ca o virtute doar dacă a dat-o cu bucurie.

Generozitatea necesită un efort și nu numai când dai unui sărac. Generozitatea înseamnă să ne punem pentru un moment la o parte toate râvnele noastre și să fim atenți la nevoile semenului nostru. Aceasta ne spune și Rambam – să dăm dovadă de afecțiune față de sărac. Acesta era și păcatul secerătorilor din cartea „Rut” – ei nu arătau niciun fel de afecțiune săracilor.

Mai mult decât atât – Rambam ne atenționează în legătură cu săracii sau oricine căruia îi dăm din banii noștri este un nevoiaș. Nimănui nu-i place să fie într-o asemenea poziție de nevoiaș, sărman și slab. De aceea trebuie să-l respectăm, să-i facem puțină plăcere și să încercăm să-l înveselim.

Midrașul „Rut Raba” mai face un pas. Rut îi spune lui Naomi, soacra ei: „Numele bărbatului cu care am făcut [treabă] astăzi e Boaz” (Rut 2:19). Despre aceasta spune midrașul: „Învățătură în numele lui Rabi Iehoșua. Mai mult decât stăpânul face pentru sărac, face săracul pentru stăpân. Nu scrie „care a făcut [treabă] cu mine”, ci „care am făcut [treabă] cu el”. Multă muncă am făcut cu el ca să-mi dea să mănânc chiar și o singură felie... Rabi Avun a spus: săracul acesta stă la poarta ta, iar Domnul stă la dreapta lui. Dacă îi dai, Cel care stă la dreapta lui te va binecuvânta și dacă nu, El se va debarasa de omul acela, după cum scrie în Psalmi 109:31: „Căci El va sta la dreapta celui sărac”, adică îl va susține” (Rut Raba 5:9).

Așadar, în acest Șabat noi ne pregătim sufletește să ne amintim de darea Torei poporului evreu pe Muntele Sinai, așa cum se pregătește o mireasă pentru nunta ei. Sărbătoarea de Șavuot nu este numai aceasta, ci este și o zi în care îi onorăm pe străinii care au hotărât necondiționat să trăiască între noi – fie convertiți, fie nu – să se bucure cu noi, dar să și sufere, să lupte alături de noi și chiar să-și sacrifice viața. Noi amintim toate acestea citind în această zi cartea Rut despre moabita care se alătură nesilită și de bunăvoie poporului evreu, devine evreică și este mama-bunică a singurei dinastii regale evreiești, cea a nepotului ei, mărețul rege David, care s-a născut și a murit în ziua aceasta de Șavuot.

Șabat Mevarchim - un Șabat festiv o dată pe lună [anul 5779]

Șabat Mevarchim (binecuvântăm) este Șabatul dinainte de Roș Hodeș în care se anunță ziua în care va cădea **Roș Hodeș** în săptămâna următoare. Ea este celebrată în sinagogă printr-o rugăciune specială, care se numește la așkenazim **“Birkat Hachodeș”** („binecuvântarea lunii”). În această rugăciune noi solicităm Dumnezeului ca luna care vine să fie bună pentru noi toți. Ea are caracter solemn, astfel încât tradiția cere ca oamenii să stea în

picioare, obicei păstrat până astăzi încă din antichitate, când Bet Din a Sanhedrinului făcea Kiduș Hachodeș, cu oamenii stând în picioare. O singură lună nu se face Birkat Hachodeș și asta este luna Tișrei din cauză că Roș Hodeș Tișrei este și Roș Hașana, și fiindcă toți știu asta, nu este nevoie să se anunțe.

Există, însă, un midraș care vorbește despre încă un motiv pentru care este indicat să nu se anunțe explicit iminența sosirii sărbătorii: acela ca Satan să nu afle la rândul lui acest lucru și să strice sărbătoarea de Roș Hașana. Sunt și comunități care nu acceptă dezvăluirea nici de Roș Hodeș Av, fiindcă este o lună de por'anut, adică catastrofe פורענות. Așa cum vom detalia în continuare, în multe locuri se anunță și ora la care se reînnoiește luna, care se numește Molad. Asta este important ca să știm de când și până când se spune Kiduș HaLevana (binecuvântarea lunii).

Rugăciunea începe cu "[lehi rațon](#)" care este rugăciunea lui Rav (sec. 2-3 e.n.), care este unul din cei mai mari amoraïm, printre ultimii tanaïm și primii amoraïm din Babilon. A învățat la Rabi Iehuda Hanasi și a înființat marea yeșiva din Sura. La începutul acestei rugăciuni au adăugat următoarea frază [שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה](#) "să reînnoiești această lună spre bine și binecuvântare". Sursa acestei rugăciuni poate fi găsită în Talmud, tractatul Brachot 16:b. În rugăciunea asta noi cerem lui Kadoș Baruch Hu ca luna viitoare să ne dea "credință, sănătate, bunăstare și prosperitate" [פְּרִיטָה, בְּרִיאוּת, יְרֵאת שְׁמַיִם](#). De asemenea, îi cerem mântuire גְּאֻלָּה și, în consecință într-o serie de comunități se anunță "nașterea" lunii, adică ora exactă când va fi luna nouă. După aceea se anunță ziua sau zilele în care va fi Roș Hodeș (unele sunt de o zi și altele de două zile, depinde de numărul de zile ale lunii precedente), ținând în mână Torau (care a fost scoasă la citire). De obicei se stă în picioare, în amintirea aceluia antic Kiduș Hachodeș în fața Bet Din a Sanhedrinului., despre care deja am amintit. Nu se spune Av Harahamim în comunitățile în care se spune de obicei în fiecare Șabat, în afară de trei luni pe an în care se spune (Iyyar, Sivan și Av).

[Este bine să încheiem amintindune că Kiduș Hachodeș este prima mițva din cele 613 pe care poporul evreu l-a primit încă în Egipt: "Această lună va fi pentru voi începutul lunilor, ea va fi pentru voi întâia lună a anilor" \(Exod 12:2\). Aceasta este porunca dată evreilor să sfințească Roș Hodeș conform Molad Hayareah, adică a noii luni.](#)

Șabat Nahamu - o zi de consolare și speranță [anul 5785]

Șabat Nahamu este primul Șabat după 9 Av. Se numește așa după primele două cuvinte din haftaraua care se citește de acest Șabat, pericopa VaEthanah: „Consolați, consolați [pe] poporul meu” (Isaia 40:1). Din acest Șabat începem o serie de șapte Șabatot de consolare, numite *Șeva deNehamta* שבוע דנחמתי.

După postul de 9 Av, în care noi ne îndoliam pentru distrugerea celor două Temple și alte nenorociri care au venit asupra poporului evreu, noi începem o serie de șapte haftarot în care noi nu citim o haftara legată de conținutul

pericopei, ci șapte haftarot de consolare – toate din profetul Isaia. Aceste haftarot vin să încurajeze și să înveselească în așteptarea eliberării care va veni în viitor – *gheula* și venirea lui Mesia încă în zilele noastre.

În această haftara, profetul apelează la ceilalți profeți ca și ei să consoleze poporul evreu. De ce Isaia repetă de două ori verbul „consolați”? Marele comentator Malbim (România, sec. 19) spune că Israel își vor câștiga libertatea ori când va veni momentul pe la sfârșitul celui de al șaselea mileniu sau poate mai repede dacă ne vom comporta cum trebuie – prin Domnul Dumnezeu.

Așadar „Vorbiți inimii Ierusalimului și strigați-i” (Isaia 40:2), adică spuneți-le că timpul lor al exilului s-a împlinit – prin drumul Domnului și de aceea „Un glas strigă, în deșert eliberați calea Domnului” (Isaia 40:3) – ca să aducă pe toți exilații din toate colțurile lumii.

„Slava Domnului se va arăta și toate faptele vor vedea că gura Domnului a vorbit” (Isaia 40:5).

După ce descrie diferențele dintre revelația viitoare față de cea care a fost în trecut: Domnul va apărea în fața poporului, vor avea parte toți și nu numai aleșii și toate popoarele care au venit să lupte contra Israelului vor avea parte de ea.

Profetul continuă cu multe cuvinte de încurajare, spunând „Urcă-te pe un munte înalt, vestitor al Sionului” (Isaia 40:9) – către profeții care vestesc eliberarea Sionului, „Înălță glasul cu putere, vestitor al Ierusalimului” – voi profeții veți vesti cu bucurie eliberarea Ierusalimului.

În acest Șabat, există în diferite comunități obiceiuri de a petrece. De exemplu, un mare înțelept din evul mediu ne povestește că trebuie pregătită o masă specială în această zi, mai ales că ea cade aproape de sărbătoarea de Tu BeAv sau chiar în aceeași zi (ca anul acesta). Unii așteptau această zi ca să amâne spunerea „Binecuvântării lunii” care dacă a trecut ultima zi de a spune. Unii cântau binecuvântarea „Ioțer or” din rugăciunea de Șaharit într-o melodie specială.

În țările așkenazilor s-au compus poezii speciale (*piutim*) pentru aceste Șabatot speciale.

Șabat Șira - Șabatul cântării și cel al păsărelelor [anul 5785]

Șabatul (Sâmbăta) în care evreii citesc din pericopa BeȘalah din Tora „Cântarea mării” (Exodul 15:1-19) se numește și Șabat Șira „Șabatul cântării”. Acest Șabat cade întotdeauna de 15 Șvat sau în săptămâna dinaintea acestei date, în care noi sărbătorim Tu BiȘvat – Anul Nou al Pomilor.

Această cântare este singura din tot Tanachul care se citește în fiecare zi a anului la rugăciunea de dimineață.

Porunca este s-o citim cu bucurie și mulțumire.

Obiceiul este ca în această zi, evreii să împrăștiie semințe ca hrană pentru păsările. Acest obicei provine de la o legendă din care învățăm că trebuie să răsplătim păsările. În pericopa BeŞalah noi citim între altele despre evenimentul coborârii manei în deşert. În continuare apare următorul verset: „Şi a fost în ziua a şaptea că [unii] din popor au ieşit să strângă, dar nu au găsit” (Exodul 16:27). Midraşul „Ialkut Şim'oni” întreabă „trebuia să scrie şi 'nu era' fiindcă ea nu era acolo niciodată, şi nicidecum 'nu au găsit' după cum apare”. De ce scrie 'nu au găsit'? Răspunsul: Datan şi Aviram au ieşit pe furiş de Şabat în afara taberei şi au împrăştiat în deşert din mana pe care o aveau. Aceasta ca să-şi bată joc de spusele lui Moise, care a spus „... în a şaptea zi nu va fi ...” (Exodul 16:26). Însă păsările au mâncat mana pe care au răspândit-o Datan şi Aviram înainte ca poporul să vină ca să le strângă. Astfel, păsările „l-au apărât pe Moise”. Pentru amintirea lor, noi le dăm păsărilor recompensă în Şabat Şira în care noi citim „Cântarea mării”.

Acest obicei este în miezul lui recunoaşterea binelui faţă de păsări. Cu toate că acestea, după cum a scris un mare înţelept, animalele nu conştientizează, însă recunoaşterea binelui vine ca să îndrepte moralurile omului.

O altă explicaţie apare în cartea „Aruch HaŞulhan” (Polonia, sec.19, autor: Rav I.M.Epştein, o carte care explică legile şi regulile din „Şulhan Aruch”) şi în alte cărţi. Ele scriu că este ştiut de popor că atunci când evreii cântau cântarea de mulțumire Domnului Dumnezeuului, păsările cântau cu ei. În acelaşi timp, copiii culegeau fructe din pomii care erau în mare şi le dădeau păsărilor. Ca o amintire a acestui episod, noi le dăm păsărilor semințe de acest Şabat.

O dispută legată de împrăştierea seminţelor de Şabat se derulează de secole. În Şulhan Aruch apare următoarea regulă: îi este interzis cuiva să dea de mâncare de Şabat unui animal care nu-i aparţine. Din această cauză, unii înţelepţi susţin că trebuie oprit acest obicei, deoarece păsările nu aparţin nimănui. Pe de altă parte, mulţi înţelepţi, mai ales mai noi, susţin că obiceiul trebuie continuat. Printre ei se numără şi Marele Rabin Ovadia Iosef. Dacă cineva, cu toate astea, vrea să meargă la extremă, poate pregăti dinaintea Şabatului semințe într-o farfurie şi să acopere cu o altă farfurie pe deasupra, iar de Şabat înlătură farfuria care o acoperă. Se pot da semințele şi unui copilăş, care de la vârsta aceasta sunt acceptate mai uşor.

Mai era un obicei şi poate chiar şi mai multe. Oamenii obişnuiau în această zi să mănânce grâu, fiindcă mana apărea ca nişte boabe de grâu.

Se obișnuiește în acest Şabat ca să se spună „Cântarea Mării” într-o melodie specială şi înţelepţi spun că celui care o spune din toată inima de parcă el ar trece marea şi o spune din bucurie i se iartă toate păcatele.